

Náučný chodník Potulky lipníckym chotárom

Kraj:	Prešovský
Okres:	Stará Ľubovňa
Geomorfologické jednotky:	Spišská Magura a Pieniny
Geologické jednotky:	vnútrokarpatský flyš a bradlové pásmo
Chránené územie:	Pieninský národný park
Prístup:	bus Veľký Lipník, obecný úrad
Východisko:	Veľký Lipník, pred obecným úradom
Trasa:	Veľký Lipník: centrum - Nižný koniec - Vyšný koniec - centrum - Lesnícke sedlo (715 m n. m.)
Dĺžka, prevýšenie:	4,5 km, prevýšenie 170 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, kultúrne

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: čiastočne s červenou turistickou značkou

Rok otvorenia: 2020?

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2023).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Veľký Lipník, Veľký Lipník 283, 065 33 Veľký Lipník, tel. 052 / 4282 121

Poznámka: Trasa náučného chodníka končí v Lesnickom sedle, ktorým prechádza dlhšia z dvoch trás Náučného chodníka horských záchranárov.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Veľký Lipník. Obec na severnom Slovensku blízko slovensko-poľskej štátnej hranice na styku Spišskej Magury a Pienin v doline Lipníka a Šoltysy, jeho ľavostranného prítoku. Založená bola na konci 13. storočia počas nemeckej kolonizácie, kedy sem prišli Rusíni a Nemci, prvá písomná zmienka pochádza z roku 1338. V 16. storočí pribudlo rusínske obyvateľstvo aj počas valašskej kolonizácie. Obyvatelia sa zaoberali roľníctvom, chovom dobytky, pastierstvom, neskôr aj remeslami (ručným tkaním kobercov, výrobou a farbením plátna a súkna a drotárstvom). Na prelome 19. a 20. storočia obec postihla silná vlna vystahovalectva, najmä do USA a Kanady. V obci sa nachádza barokový gréckokatolícky chrám sv. Michala archanjela postavený na mieste pôvodného dreveného kostola v rokoch 1785 - 1794 s ikonostasom zo začiatku 20. storočia.

Haligovské skaly. Komplex silno skalnatých vrchov v západnej časti Pienin na ich okraji nad Haligovcami dosahujúcich 700 - 860 m n. m. budovaných najmä kriedovými vápencami a dolomitmi bradlového pásma. Selektívnou eróziou v rôznych typoch silne tektonicky porušených hornín vznikli skalné veže a skalné okná. Územie je silne skrasovatené, okrem povrchových foriem sú tu vyvinuté aj jaskyne, z ktorých najvýznamnejšou je **národná prírodná pamiatka Aksamitka**, najväčšia jaskyňa bradlového pásma. Kvapľová výzdoba tejto 335 m dlhej a 18 m hlbokoj zlomovo-koróznej jaskyne, lokálne zvanej Mlečna džura, je značne poškodená. Okrem hojných archeologických a paleontologických nálezov je zaujímavá tiež početnými kolóniami netopierov. Územie skál s výskytom vzácnych druhov flóry a fauny je zónou A Pieninského národného parku (niekdajšia národná prírodná rezervácia Haligovské skaly).

Národná kultúrna pamiatka Kláštor kartuziánov (Červený kláštor) a Prielom Dunajca >
Náučný chodník Prielom Dunajca

Marmarošský diamant. Minerál, číra odroda kremeňa (SiO₂). Text i foto pozri v > Školský náučný chodník k Mergancovmu kameňu

Spišská Magura. Masívne pohorie oválneho pôdorysu medzi Ždiarom, Lendakom, Vyšnými Ružbachmi, Červeným Kláštorom a Osturňou, susediace na juhu s Podtatranskou brázdou, Tatrami a Podtatranskou kotlinou, na východe s Levočskými vrchmi, Spišsko-šarišským medzihorím a Pieninami a na severozápade štátnou hranicou s Poľskom (tam Pieniny a Podhale). Ide o flyšom - paleogénnymi pieskovecami a ílovcami - budovanú tektonicky vyzdvihnutú kryhu, z juhu ohraničenú strmými svahmi s krátkymi dolinami. Prejazdne lúčno-lesné Magurské sedlo (949 m n. m.) delí pohorie na dve podobné časti. Najvyšším vrchom je Repisko (1 259 m n. m.) na západnom okraji horstva severozápadne nad Ždiarom. Vo východnej časti, v severnom a východnom okolí Vyšných Ružbách, vystupujú spod flyša

ako ostrov mezozoické horniny, napr. vápence, dolomity, zlepenca, kremence, brekcie, pieskovce. V mieste križovania zlomov na juhovýchodnom okraji tohto tektonického okna vznikli pri minerálnych prameňoch mohutné uloženie travertínu a penovca, vytvárajúce travertínové terasy, kopy, krátery (jeden s jazerom, niekoľko suchých). Mnohé predovšetkým hydrouhličitano-síranové, vápenato-horečnaté, hydrouhličité termálne pramene s teplotou do 24 °C tu podmienili rozvoj kúpeľníctva už od konca 16. storočia. S prameňmi súvisí i lokálny prírodný výron oxidu uhličitého v jednom z bezvodých travertínových kráterov, ktorého intenzita v čase kolíše. Smrtiaci plyn na dne krátera ohrozuje najmä drobné živočíchy (nebezpečenstvo v prípade vstupu je označené tabuľou umiestnenou na dne krátera). V oblasti celého pohoria sú priaznivé litologické podmienky pre hojnú tvorbu zosuvov. Viaceré z nich prehradením doliny viedli k vzniku nevelkých jazier (Jezerké jazero, Osturnianske jazero, Veľké jazero, Malé jazero).

Pieninský národný park (PIENAP). Národný park zriadený v roku 1967 na území Pienin, najmenší na Slovensku, novelizovaný v roku 1997. Predchádzalo mu vyhlásenie Slovenskej prírodnej rezervácie v Pieninách v roku 1932; na poľskej strane v tom istom roku vznikol Park Narodowy w Pieninach a spolu vytvorili prvý medzinárodný prírodný park v Európe. V roku 2004 sa na území PIENAPu ustanovili podľa povahy prírodných hodnôt a stavu biotopov štyri zóny s rôzne prísnyim stupňom ochrany prírody a krajiny (A, B, C a D). Týmto boli zrušené maloplošné chránené územia (NPR Prielom Dunajca, NPR Prielom Lesnického potoka, NPR Haligovské skaly, NPP Aksamitka, PR Kamienska tisina a CHA Pieninské lipy), pričom ich areály sa stali súčasťou najprísnejších zón A a B. Park zaberá členité územie **Pienin** - jediného nášho pohoria tvoreného bradlovým pásom - s osobitým geomorfologickým vývojom a ojedinelým reliéfom bradiel, skalných stien a vežičiek, hlbokou prielomovou dolinou Dunajca, krasovým reliéfom Haligovských skál. V prevažne lesnatom území sú zachovalé jedľovo-bukové porasty a pôvodné boriny na skalách. V druhovo bohatej flóre sa uplatňujú teplomilné i vysokohorské prvky s výskytom endemitov (chryzantéma pieninská (*Dendranthema zawadskii*), nevädza Triumfettova (*Centaurea triumfettii*), kurička štetinatá pieninská (*Minuartia setacea* subsp. *benatica*)) a vzácnym glaciálnym reliktom, borievkou netatovou (*Juniperus sabina*). Zo zoogeografického hľadiska je zaujímavý stret areálov druhov chladnomilných a teplomilných, ako aj alpskokarpatských a západokarpatských s východokarpatskými. Postglaciálnymi reliktnými vtákmi sú pôtik kapcavý a tesár čierny, z ďalších vzácnějších druhov tu hniezdia: včelár obyčajný, výr skalný, kvičok vrabčí, jariabok hôrny, skaliar pestrý a i. Stabilnou je populácia rysa, mačky divej a vydry. Na území PIENAPu boli v rámci celoslovenského mapovania pralesov z celkového počtu 123 pralesov identifikované dve lokality: prales Holica a prales Kláštornej hory. Prírodovedne najhodnotnejšou časťou parku je prielom Dunajca (pozri samostatné heslo). Územie parku čiastočne prekrýva územie európskeho významu Pieniny (súčasť sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Potulky lipníckym chotárom
2. Flóra a fauna (rastliny a živočíchy)
3. Folklor vo Veľkom Lipníku
4. Krajina lipnickeho chotára
5. Národné kultúrne pamiatky v obci Veľký Lipník
6. Z histórie obce
7. Vitajte v krajine výhľadov

